

BO ZAR

AH,
QUELLE
AVENTURE !

© Peggy & Jacqueline Mesmaeker

Jacqueline Mesmaeker

19 MEI - 21 JULI '20

Bezoekersgids

PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN
BRUSSEL
PALAIS DES BEAUX-ARTS
BRUXELLES

CENTRE FOR FINE ARTS
BRUSSELS

SASKIA DE COSTER

SCHIPBREUK IN DE WOLKEN

Dag mevrouw Jacqueline Mesmaeker,
Ik schrijf u vanavond laat een brief maar ik zal geen postzegels kopen. Onbezorgde brieven zijn de mooiste. Dit is een brief die zijn bestemming nooit bereikt maar onderweg misschien door iemand anders onderschept wordt, hier, in de schemerzone, in woorden die elkaar onbezorgd opvolgen. Ik heb nu dagen in uw werk verbleven. Ik heb niet het gevoel dat ik eruit ben. Daarom wilde ik u eerst vragen om een ontmoeting.
Een sleutelwerk is voor uzelf de foto van de plek waar het bombastische paleis Versailles nog niet staat. Een opname van het moment voor het uit de klei opgetrokken werd. Het is een feitelijke onmogelijkheid, het is een waar verhaal. Ik zag in uw werk de dromen voor ze gedroomd zijn. Ik zag een wereld die zijn sporen verstrooit en zichzelf tegenspreekt in zoveel details. Uw werk stipt aan, uiterst subtiel. Alice blijft maar vallen in de tunnel van haar Wonderland, tot ze aan de andere kant van de aarde uitkomt in een ander Wonderland.
Kent u het verhaal van Kaspar Hauser? Op een dag stond hij op een plein in Neurenberg. Niemand wist wie hij was. Hij kon nauwelijks stappen, amper een paar zinnen spreken en enkel zijn naam schrijven. Er ontstonden honderden verhalen over hem die elkaar tegenspraken. Hij was volgens sommigen een wolfskind, hij was volgens anderen van adellijke afkomst. Hij blijft een mysterie, ook al is zijn DNA doorgelicht en zijn verhaal honderdmaal opgetekend. Hij is allang in de nevelen van de tijd verdwenen maar toch is hij nog aanwezig.

Ik moest u wel op het spoor komen, vroeg of laat. Of tenminste uw werk dat zich net zo goed laat lezen als bekijken. Ik zie de grote schrijvers, de grote monumenten en iconen opduiken bij u alsof het levende wezens zijn die hier nog rondlopen. En omgekeerd hangt u een waterval van woorden aan de muur, en wacht een versteende peer tot iemand zijn tanden erin zet.

Uw werk is voor mij een ontdekking en een opluchting. Ik ontdekte geen werk uit het verleden van een grande dame op hoge leeftijd. Godzijdank vond ik geen nostalgische terugkeer naar de onbestaande tijd dat alles nog zwart wit was. Het is geen poging om claims te leggen en grote gebaren te maken, geen fallische gooi naar het hoogste en grootste. Uw werk nestelt zich in kieren en spleten, met roze spiekbriefjes die eruit piepen of een licht dat net iets te fel opflakkert om natuurlijk te zijn.

Aanvankelijk wilde ik u vragen om een ontmoeting maar ik denk dat ik uw geest al ontmoet heb. In de stoelendans van het bijna ongeziene die u aanstuurt. In een schipbreuk in de wolken. Het is mogelijk dat een toeschouwer het nauwelijks ziet. Het verhaal dat geen stand kan houden omdat de tijd en ruimte veranderen en de invalshoek ook. Dat is de vrijheid die ik proef doorheen uw oeuvre.

Ondertussen is het nacht geworden en zie ik uw werk met mijn ogen dicht. Hoe de vogels in duikvlucht uit alle hoeken van de kamer naar elkaar toevliegen, elkaar overlappen en hoe de vogels buiten beeld de kruimels opeten. Ik zie mezelf een winkel binnenwandelen, rondkijken, alles vastpakken en buitengaan. Ik draai me om en besef dan: ik was daar, ik heb alles aangeraakt en

dat volstond. Ik zie ik zie wat jij niet ziet. Het verschijnt en het verdwijnt weer om het hoekje.

Zo kijk ik naar uw werk. Met mijn ogen gesloten nu. Slaapwel en tot in een volgende brief.

MICHEL BAUDSON

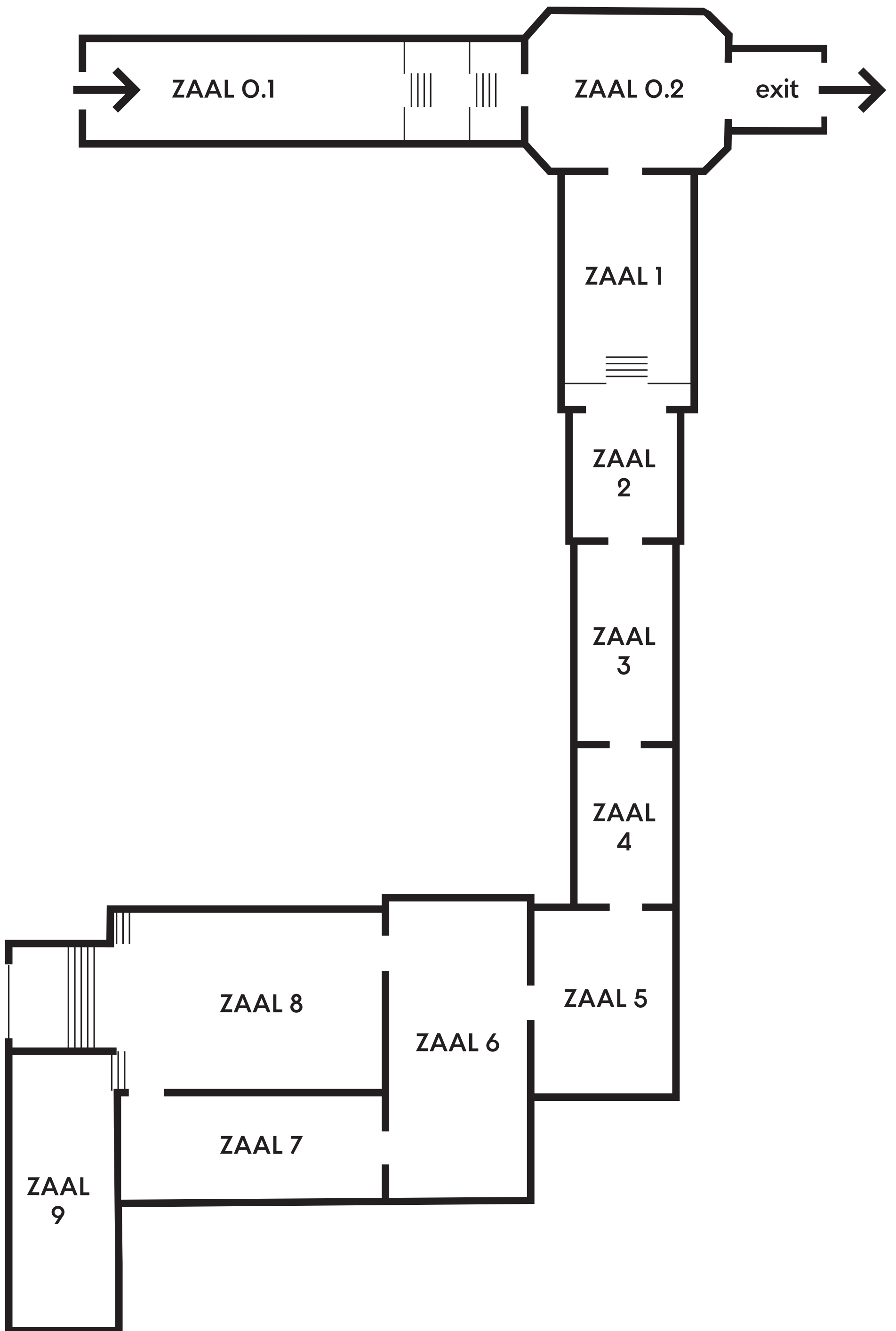
Jacqueline Mesmaeker werkte aanvankelijk als stiliste en modeontwerpster. In 1974 ging ze verder studeren in Ter Kameren, eerst in de ateliers voor schilderkunst en driedimensionale ruimte, daarna in het atelier voor stedelijke ruimte. Ze toonde zich als kunstenaress onmiddellijk bijzonder origineel en is dat nog steeds. Kenmerkend voor haar oeuvre zijn de toenemende verscheidenheid aan artistieke expressie en de niet aflatende zoektocht naar de juiste nuance.

In tegenstelling tot wat het geval was bij eerdere tentoonstellingen, wordt in de elf zalen van BOZAR waarin haar werken te zien zijn, niet gefocust op bepaalde momenten uit haar evolutie: uitgangspunt is de grote verscheidenheid aan visuele inspiratiebronnen en leesaantekeningen die ze verwerkte in haar schilderijen, tekeningen, films, video's, foto's, environments, kunstenaarsboeken en edities. Haar zoektocht wordt in vitrines geïllustreerd met objecten van historische of sentimentele aard, tekeningen in haar lievelingsboeken, familiesouvenirs en documenten uit haar eigen archief.

Bij een chronologisch overzicht zouden haar vele belangstellingssferen en hun culturele pertinentie onvoldoende uit de verf komen. Daarom is hier gekozen voor een weg door haar veelzijdige oeuvre, een wandeling

waarin niet alleen het gevoel een rol speelt, maar ook het uitzicht op Verlichtingsperspectieven die als evenzovele boeken in een bibliotheek uiteenlopende vormen van nieuwsgierigheid kunnen aanspreken. De tentoonstelling is een opeenvolging van visuele pagina's, geïnspireerd door werk van onder anderen Lewis Carroll, Herman Melville, Montesquieu, Chateaubriand, Valéry Larbaud, Thomas Hardy, Edith Warthon en de *roman noir*. Ze nodigt uit om te kijken met de scherpe blik van Mesmaeker, om samen met haar aandacht te hebben voor wat meestal onopgemerkt of verborgen blijft, om vragen te stellen bij onze zintuiglijke omgang met de huidige, vroegere en toekomstige wereld en daarbij de obsessie met het hedendaagse los te laten. Net zoals de woorden die haar werken soms begeleiden, zijn deze laatste niet alleen zinvol, maar doen ze ons ook aandachtig kijken en raken ze aan indrukken en waarnemingen die diep in ons geheugen zijn opgeslagen. Zowel haar vaste als haar bewegende beelden overstijgen hun eigen onmiddellijkheid en confronteren ons zo met wat in de waarneming onzegbaar blijft. Haar adagio *Ik heb gezien dat jij niet hebt gezien* is dan ook een knipoog van artistieke sympathie.

Ik eindig met een opsomming van enkele van haar werken van na 1975 zoals ze elkaar in de zalen opvolgen, in de hoop dat ze bij u het verlangen wekken om ze rustig bij u te laten binnenkomen: *Cascades de Mots, Les Portes Roses, Stèle, Il pleut, L'Androgyne, La Mer, Les Antipodes, Les Péripéties, Le Salon des Placards, Introductions Roses, Les Charlottes, La Serre de Charlotte et Maximilien, Les Lucioles, La Pêche à la lumière, Surface de Réparation.*

ZAAL O.1

Time Table Fax

Time Table Fax is een reeks van 34 faxen verstuurd tussen 8 januari en 15 februari 1997. De faxen zijn opgevat als een “correspondance” in het verlengde van mail art naar aanleiding van een groepstentoonstelling in Norwich Gallery, georganiseerd door Lynda Morris. Ze tonen een verscheidenheid aan bronnen: van familiefoto's, tekeningen, inventarissen tot woordenlijsten in de trend van de concrete poëzie – die doen denken aan vroeg werk van de Amerikaanse kunstenaar Carl Andre en aanleunen bij haar werken als *Cascades*.

Lire et Ecrire

Lire et Ecrire (2005) bestaat uit twee (uitgewiste) bladzijden uit het opengeslagen *La cathédrale de brume* (1983) van de Antwerpse schrijver Paul Willems, een bundel die afsluit met de door hem uitgesproken rede voor de Académie royale de langue et de littérature françaises de Belgique. De rode bladwijzers duiden de pagina's aan die Mesmaeker interessant vond in deze beschouwing over schrijven en lezen.

Secret Outlines

Secret Outlines (“Geheime Schetsen”) uit 1996 toont 8 videopnames waarin boeken worden doorbladerd. De bladzijden zijn opgehoogd met subtiele picturale en grafische ingrepen. Het markeert het moment waarop Jacqueline Mesmaeker kiest om het boek en niet langer de galerie of het museum te beschouwen als tentoonstellingsplek.

A Childhood

In 2011 gaf JAP dit kunstenaarsboek uit met tekeningen die Jacqueline Mesmaeker met potlood aanbracht in het boek *A Childhood* (Hogarth Press, 1937) van Francesca Allinson. Het

boek werd haar in 1945 geschonken en bevat een opdracht door Smithy, die destijds als officier bij de RAF een bezoek bracht aan haar ouders in Brussel. De kunstenaar heeft het geschenk altijd als een geluksbrenger beschouwd. Deze uitgave kent een oplage van 30 gesigneerde en genummerde exemplaren en bevat drie originele tekeningen. De opdracht van de officier is in gouden opschrift op de kaft gedrukt.

D'après Albrecht Dürer

In 2015 maakte Jacqueline Mesmaeker in de marge van een tentoonstelling door JAP in Vitrine Rivoli een reeks tekeningen op basis van drie postkaarten met werken van beroemde kunstenaars: twee van Picasso en één van Dürer. Op die laatste postkaart is een schets van Dürer te zien op een brief van 8 september 1506 aan Willibald Pirckheimer. Dit harmonicaboek kent een oplage van 30 gesigneerde en genummerde exemplaren en bevat alle op de ludieke schetsen van Dürer geïnspireerde tekeningen.

Castor & Pollux

In augustus 2019 leidde een gesprek tussen twee vrienden tot de ontdekking van twee lichtspiegelingen op een muur van rode baksteen. Ze doopte die mysterieuze schimmen om tot Castor en Pollux. Deze JAP uitgave kent een oplage van 30 gesigneerde en genummerde exemplaren + 5 épreuves d'artiste.

Valéry Larbaud en cascades

Valéry Larbaud en cascades is een formeel spel met willekeurige woorden geplukt uit het literaire erfgoed van Valéry Larbaud. Het werk bevrijdt taal van haar gangbare functie in de vorm van een woordenzuil. De interpretatie behoort toe aan het associatievermogen van de bezoeker. *Lewis Carroll en cascades* is te vinden verderop in de tentoonstelling.

ZAAL 0.2

Déchirure

Déchirure is een uitvergroting van een bestaande situatie in Jacqueline Mesmaekers appartement, met name een scheur in het witte behangpapier veroorzaakt door een techniker die de vochtigheid van de muur kwam controleren.

17 Doutes

Dit eenvoudig maar precies getypt werk op een gaaf, ingelijst vel wit papier is een complex en verfijnd spel met de oneindige wendbaarheden van de taal die in haar ongeziene mobiliteit leidt naar poëzie. De sonore verwijzing naar een datum (17.08) en de mogelijkheid van het optellen van beide cijfers (1+7) naar het getal 8 waarin de symbolische suggestie van oneindigheid schuilt, maakt dat dit werk de tijd koppelt aan fundamentele twijfels. De tekst staat solitair in een witte, lege omgeving (ruimte) en verwijst naar een specifiek jaartal in de levensloop van de kunstenares. Het is een ogenschijnlijk conceptueel kunstwerk dat zacht en ontroerend meevoert naar talig gelaagde muzikaliteit over kunst en particuliere existentie.

ZAAL 1

Stèle

De sedert 1993 verloren en zoekgeraakte Stèle in beton werd - conform de oorspronkelijke Stèle - opnieuw geproduceerd door Luc Noël. De 4 beelden aan de muur met identieke afmetingen als de Stèle (165 x 29 cm) - een verwijzing naar de lengte van de kunstenares in 1989 - zijn niet het resultaat van een röntgen- of foto-opname maar

tonen een progressieve, seriële tracering of gewaarwording van frequenties (Mhz) via de methode GPR (Grond Penetratie Radar), uitgevoerd door geoloog Lucien Halleux. De schoonheid in de abstractie verwijst naar de aan- en afwezigheid van de “gedoofde” kandelaar en biedt ons het perspectief van de kunstenaar die hier als een minimaal ogend zelfportret ons een ander door poëzie bezield geloof biedt in de kunst.

Les Portes Roses

Portes Roses is een vroeg werk van Jacqueline Mesmaeker uit 1975. Een serie van 32 aquarellen wordt eenvoudig gepresenteerd in plastieken hoesjes. Een kleine felroze rechthoek evolueert gradueel, zowel qua kleur als qua formaat, naar een bladvullend, onzichtbaar en kleurloos vlak. De continue tekst is een quote uit Lewis Carrolls *Alice in Wonderland* (1895) en toont Mesmaekers fascinatie voor 19de-eeuwse literatuur. « *There were doors all around the hall, but they were all locked; and when Alice had been all the way down one side and up the other, trying every door, she walked sadly down the middle, wondering how she was ever to get out again. Suddenly she came upon a little three-legged table, all made of solid glass; there was nothing on it except a tiny golden key, and Alice's first thought was that it might belong to one of the doors of the hall; but, alas! either the locks were too large, or the key was too small, but at any rate it would not open any of them. However, the second time round, she came upon a low curtain she had not noticed before, and behind it was a little door about fifteen inches high: she tried the little golden key in the lock, and to her great delight it fitted!* » Tijd en licht deden het roze stilaan verkleuren en afnemen.

Il Pleut

“Il pleut, il pleut, il pleut”, lezen we op Belgisch marmer. De mededeling is afkomstig uit het theaterstuk *Il pleut dans ma maison* (1958) van Paul Willems. Daarin omschrijft hij hoe aan het einde van de Tweede Wereldoorlog in 1945 zijn woning op het kasteeldomein Mussenburg te Edegem werd getroffen door een V1. Paul Willems bleef gefascineerd door het geluid van regendruppels, eerst op het marmeren schoorsteenblad, dan op de parketvloer en het tapijt.

ZAAL 2-3

In zalen 2 en 3 verblijven werken rond de zee als plastische partner van “tragiek en romantiek”.

L’Androgyne

De installatie *Androgyne* toont twee ingelijste fragmenten uit een chromolithografie van marineschilder Carl Wilhelm Hugo Schnars-Alquist die in de volgende zaal in haar geheel te zien is. De zwakke lichtreflectie evoceert twee situaties: *Avion en phase d’approche* suggereert een naderend vliegtuig en *Navire en détresse* een schip in nood. Jacqueline Mesmaeker verwijst hiermee naar de symboliek van de vier natuurelementen en plaatst water (vrouwelijkheid, ying) ruimtelijk tegenover lucht (mannelijkheid, yang). De titel “Androgyne” benadrukt de eenheid en overtreft de dualiteit.

Yang Tse Kiang

Yang Tsé Kiang (“Blauwe Rivier”) is een collage uit 2017 gemaakt van blauwe, gele en groene papierknipsels die zich vermengen als een delta. Het werk refereert aan de film *Un Singe en Hiver* (1962) van Henri Verneuil en de toogscène waarin Jean Gabin de Jangtsekiang beschrijft: « *Je ne vous*

apprendrai rien en vous rappelant que Wang-Hu veut dire fleuve jaune et Yang-Tse-Kiang, fleuve bleu. Je ne sais pas si vous vous rendez compte de l'aspect grandiose du mélange ? Un fleuve vert ! Vert comme les forêts, comme l'espérance. (...) Attention aux roches ! Et surtout attention aux mirages ! Le Yang-Tsé-Kiang n'est pas un fleuve, c'est une avenue, une avenue de cinq milles kilomètres qui dégringole du Tibet pour finir dans la mer jaune... »

Les Antipodes

De video-installatie *Antipodes* visualiseert de Stille Oceaan aan de hand van een omgekeerd geprojecteerde Noordzee. Dit beeld is gebaseerd op de gedachte dat indien we vanuit België een speld door de wereldbol prikken, we in de Stille Oceaan belanden. De titel verwijst opnieuw naar Lewis Carroll en is een directe referentie aan de in het Groot-Brittannië van de 19de eeuw gangbare benaming voor inwoners van Australië en Nieuw-Zeeland, "Antipathies" ("Tegenpolen").

Carnets de Bateaux

Deze 15 aquarellen uit 1978 brengen een subtiele evocatie van de zee en bootjes waarin dreiging en schoonheid zich manifesteren.

La Mer

Op een tafel ligt een afdruk van een chromolithografie van de Duitse marineschilder Carl Wilhelm Hugo Schnars-Alquist, losjes uitgerold. Een marine zonder schepen - hoogst uitzonderlijk voor de 19de eeuw. Het blijft gissen naar de redenen voor hun afwezigheid. De chromo is gelardeerd met aquarellen en een tekstfragment afkomstig uit de bundel *La Peinture hollandaise et autres écrits sur l'Art* van Paul Claudel, dat het verontrustende karakter van de woeste zee in het schilderij benadrukt.

1+2+3

1+2+3 is een driedelige inkttekening op kalkpapier. Mesmaeker toont de zee als een wirwar van golven waartussen nauwelijks zichtbare, losgeslagen bootjes navigeren. Een tragische verwijzing naar de migranten die in zee verdronken.

ZAAL 4

Les Péripéties

Péripéties (“Lot-gevallen”) is een (open) reeks van telkens twee samen ingelijste postkaarten. Het ‘stille’ naast elkaar plaatsen van twee beelden laat de suggestie de vrije hand zonder verlangen naar ontknoping. Zoals de keuze voor een kleur op een schilderspalet, waarop elke kleur, ieder beeld er een ander onthult. Door de jaren heen legde Jacqueline Mesmaeker een collectie postkaarten aan met kaartjes dankzij familie en vrienden.

ZAAL 5

Papier Peint

Papier Peint is een levensgrote verplaatsing van het behangpapier in Jacqueline Mesmaekers appartement in Brussel. Het is het resultaat van het als een poëtische archeologe laag na laag afschrappen van het behangpapier tot het her en der verschijnen van speelse motieven van het allereerste behangpapier van een kinderkamer, dat dateert uit het bouwjaar van het pand.

Les Introductions Roses

De diaprojectie *Introductions Roses* toont 12 beelden, opnieuw uit het appartement van de kunstenaar. De reeks laat zien hoe ze met roze stof leegtes in haar interieur markeert.

Le Salon des Placards

Le Salon des Placards kan worden beschouwd als een persoonlijke atlas. Een deel van de documenten die Jacqueline Mesmaeker in de loop der tijd verzamelde en die om een of andere reden haar aandacht kregen, worden tijdelijk zichtbaar gemaakt in vijf vitrines. Een boekje in de vorm van een inventaris lijst alle tentoongestelde objecten op waartussen talrijke associaties mogelijk zijn.

J'ai vu que tu n'as pas vu

In de filmische vertelling *J'ai vu que tu n'as pas vu* worden we meegenomen naar het Franse Uzès, waar het werk *Salon des Placards* voor het eerst werd gepresenteerd, waarna de film op associatieve wijze uitwaaiert via beelden en literaire teksten. Jacqueline Mesmaeker beschouwt haar werk als "aandacht" voor wat onopgemerkt blijft of vergeten dreigt te worden.

ZAAL 6

La Serre de Charlotte et Maximilien

La Serre de Charlotte et Maximilien is een nieuwe simulatie van een verloren werk uit 1977. De installatie werd gemaakt uit gerecupereerd serreglas en bamboe, en is nauw en ontoegankelijk. De structuur is licht en fragiel, alsof de wind haar elk moment kan wegblazen. De serre dient als drager voor een projectie van Mickey Mouse. De titel refereert aan Prinses Charlotte van België en aartshertog Maximiliaan, keizer van Mexico.

Les Charlottes

De 16 ingelijste fotokopieën van *Les Charlottes* (1977) staan in nauw verband met *La Serre de Charlotte en Maximilien*. Het vertrekpunt is een portretfoto van de onfortuinlijke en waanzinnige prinses Charlotte afkomstig uit het tijdschrift *Le Patriot Illustré*. De fotokopieën verweven portretten van Charlotte met andere foto's en zelfgeschreven teksten, opgehoogd met hetzelfde soort glas dat gebruikt werd voor de serre uit 1977. Op die manier ontstaat een complex, verhalend spel van superpositie, transparantie, herhaling, verdwijnen en verschijnen, met de fotokopieermachine als artistiek productiemiddel.

Les Régentes

Les Régentes uit 1990 wordt in BOZAR voor het eerst getoond als een tweedelige projectie. Het werk is terug een referentie aan een tekst van Paul Claudel over de Hollandse schilderkunst in de Gouden Eeuw. *Les Régentes* toont een afbeelding van het schilderij *Regentessen van het Oudemannenhuis* van Frans Hals uit 1664. Mesmaekers aandacht spitst zich toe op de expressie van de handen. Het gevaar van macht vertaalt zich in een compositie met vlammen die exact overeenstemmen met de positie van de geschilderde handen. Dit opvallende beeld is het exacte resultaat van een gedurfde actie van het verbranden van stukken vilt in absolute duisternis.

Bolsena. Tempête dans un lac volcanique

Bolsena is een korte stopmotionfilm waarin het beeld van een storm wordt opgeroepen door de beweging van gescande dia's in het computerprogramma.

ZAAL 7

La Pêche à la Lumière

La Pêche à la Lumière (“De Visvangst met Licht”) gaat over de registratie van invallend licht in een plastieken SPA waterfles. Het fascinerende beeld, waarin twee elementen elkaar ontmoeten, boet niets in aan haar mysterie tot op het einde.

1998

In 1998 zien we het op- en neergaan van een industriële lift. Jacqueline Mesmaeker maakt hiermee een allusie op het werk van de Amerikaanse schilder Barnett Newman. Al heel vroeg wordt hij een referentie in haar werk, onder meer door zijn idee van de zip, een verticale kleurband in tape die verhindert dat de toeschouwer zich verliest in de onmetelijke ruimte.

Les Lucioles

Lucioles (“Glimwormen”) is een reeks van 14 fotokopieën gemaakt door de belichting van de glasplaat van een fotokopieermachine met een zaklamp. Opnieuw verkent Jacqueline Mesmaeker het reproductiemedium van de fotokopie, zoals ze dat ook deed in de reeks *Les Charlottes*.

ZAAL 8

Surface de Réparation

Voor het eerst wordt hier *Surface de Réparation* voorgesteld. Het is één van haar vele niet-gerealiseerde projecten die deels in andere kunstwerken werd hernomen, in dit geval de video *I'm a Foot Fan*. De video-installatie *Surface de Réparation* bestaat uit twee inhoudelijk complementaire beelden. Aan de ene kant zien we het beeld van een voetballer die bewegingen maakt zonder zichtbare bal, waardoor er een abstracte chore-

ografie ontstaat. Aan de andere kant onderscheiden we eerder een bal, dan weer een lichtvlek met een gelijkaardige vorm.

ZAAL 9

Melville 1891

Melville uit 2015 sluit de tentoonstelling af. Het is een werk dat verwijst naar het postuum uitgegeven *Billy Bud, Sailor* van de Amerikaanse schrijver Herman Melville, die het tragische lot van de matroos Billy Bud verhaalt. De gipsen maquette van de boot is een reizend object dat sinds 1981 terugkeert in verschillende werken van Jacqueline Mesmaeker. Het wemelende zwart-wit-beeld van bloemen met de mooie naam *Belle de Jour*, dat de kunstenaar maakte op haar terras, belicht het schip als een vage schim in het schijnsel van de projectie.

HORS-CIRCUIT

Contours Clandestins

Op niet nader bepaalde plaatsen in BOZAR werden (clandestien) ensembles tekeningen op anonieme wijze uitgevoerd in viltstift gebaseerd op gevonden voorwerpen, gekozen door de kunstenaar.

Artistic Director Paul Dujardin
Director of Exhibitions Sophie Lauwers
Exhibitions Board

Managerial Head of Exhibitions

Evelyne Hingue;

Senior Curatorial Project Coordinators

Ann Flas, Anne Judong

Curators Luk Lambrecht, Lieze Eneman,
in collaboration with Marie Sardin

Senior Curatorial Project Coordinator

Anne Judong

Technical Head of Production

Fred Oulieu assisted by Gert Baart

Lighting Colin Fincoeur

Assistant to the Director of Exhibitions

Axelle Ancion

Audience Development Chloë Vanneste

Press Leen Daems

With a special thanks to

Galerie Nadja Vilenne, the lenders and the authors

With the dedicated support of

Oriane Brabants, Olivier Boruchowitch, Marie Claes,
Lotte De Beer, Johan De Smet, Justine Detienne,
Danielle D'Haese, Chantal Matthys, Joëlle Massau,
Anamaria Pazmiño, Lotte Poté, Olivier Rouxhet,
Sophie Van den Berghe, Sylvie Verbeke
& Guilliana Venlet

Co-production

Museumcultuur Strombeek/Gent, CC Strombeek

MUSEUM
CULTUUR
STROMBEEK
GENT